

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM FAN VA INNOVATSIYALAR VAZILIGI

NAMANGAN MUHANDISLIK-QURILISH INSTITUTI

NamMQI
O'quv-uslubiy boshqarma
№ 64
«30» 08 2024 y.

REAL SEKTORNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA
SOLISH

FANING O'QUV DASTURI

Bilim sohalari: 300 000 - Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohalari: 310 000 - Ijtimoiy va xulq atvorga mansub fanlar
Mutaxassislik: 703 10102 - Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Namangan-2024

Fan/modul' kodi SROTSEC7	O'quv yili 2024-2025	Semestr 3	Kreditlar 7,5
Fan/modul' turi Tanlov fanlar	Ta'lim turi O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil Ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1. Real sektorni davlat tomonidan tartibga solish	90 (44 m / 46 a)	135	225
2. I. Fanning mazmuni Ushbu fan real sektorni davlat tomonidan tartibga solish, iqtisodiyotni boshqarishning turli nazariyalarini, uning, xususiyatlari, mexanizmlari va ularning amal qilish qonuniyatlari, davlatning tomonidan tartibga solish va qo'llab-quvvatlash siyosati hamda uning asosiy yo'nalishlari to'g'risidagi turli hil qarashlar, ularning asoslari va manbalarini, davlat tomonidan tartibga solishning vositalari faoliyatini o'rgatadi. Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarga real sektorni davlat tomonidan tartibga solish to'g'risidagi bilimlarning nazariy asoslarini, iqtisodiy rivojlanishning asosiy tushunchalarini, iqtisodiy qonunlar va tamoyillarini o'rgatish, iqtisodiyotning real sektorini davlat tomonidan tartibga solish va rivojlantirishni solishtirishda chuqur tahlil qilish, tartibga solishning ham nazariy ham empirik yondashuvini tushuntirish va tartibga solish vositalaridan foydalanishni o'rgatish, milliy iqtisodiyotni rivojlantirishni mustaqil baholay olish qobiliyatini shakllantirishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga uslubiy yondoshuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi. Fanning asosiy vazifalari quyidagilarni o'z ichiga oladi: - real sektorni davlat tomonidan tartibga solishning bozor mexanizmi davlat mexanizmi bilan birgalikda amal qilish sohalarni va shakllarini ochib berish; - real sektor iqtisodiyotini boshqarish va tartibga solishda davlat o'rni va vazifalari haqidagi turli nazariy konsepsiyalarni tahlil etish va rivojlangan mamlakatlar tajribalarini o'rganish; - O'zbekistonda real sektor iqtisodiyotini tartibga solish mexanizmining shakllanishi va rivojlanishi, davlatning bosh islohotchi vazifasini bajarish usullari, vositalari va yo'nalishlarini aniqlash; - davlat iqtisodiyotini tartibga solishdan ko'zlangan maqsadlari, vazifalari va ularni amalga oshirishning yo'nalishlari, usul va vositalarini hamda iqtisodiyotni tartibga solishning shakl va vositalarini tahlil qilish; - real sektor iqtisodiyotini tartiblashning bozor va davlat mexanizmlari uyg'unligini ta'minlashga qaratilgan davlat iqtisodiy siyosatining yo'nalishlarini tahlil qilish va bu borada qarorlar qabul qilishni o'rgatishdan iborat.			

<p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II. I. Fanning tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Bozor iqtisodiyoti sharoitida davlatning funktsiyalari va iqtisodiy siyosatining maqsadlari. Iqtisodiyotni boshqarishning turli xil nazariyalari. Davlatning iqtisodiyotni boshqarishdagi vazifalari. Davlat iqtisodiy siyosatining maqsadi. Davlat iqtisodiy siyosatining asosiy yo'nalishlari va tartibga solish dastklari.</p> <p>2-mavzu. Real sektorni davlat tomonidan tartibga solish to'g'risidagi nazariy qarashlar va uning evolyutsiyasi. Iqtisodiyotda davlatning o'rni haqida merkantilizm va Angliya klassik iqtisodiy maktabi vakillari kontsepsiyasi. Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishda J.Kejns inqilobi. Neokeynschilik vakillarining iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solish to'g'risidagi nazariy g'oyalari.</p> <p>3-mavzu. Real sektorni davlat tomonidan tartibga solish to'g'risidagi nazariy qarashlar va uning evolyutsiyasi. Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishning monetar nazariyalari. Jahon moliyaviy iqtisodiy inqirozining kelib chiqish sabablari va xususiyatlari.</p> <p>4-mavzu. Iqtisodiy islohotlar va real sektorni davlat tomonidan tartibga solish mexanizmining shakllanishi. Real sektorni davlat tomonidan tartibga solishning asosiy yo'nalishlari. Iqtisodiy siyosatning tarkibiy tuzilishi, maqsadlari, uni amaliy amalga oshirish bosqichlari va vositalari. Institutsonal (ma'muriy) islohotlarning asosiy yo'nalishlari.</p> <p>5-mavzu. O'zbekistonda davlat mulkini xususiyashtirish va boshqarish – iqtisodiyotni tartibga solish vositasi. Davlat mulkining mohiyati va o'lchamlari. Davlat tadbirkorligining mohiyati. Xususiy biznes va tadbirkorlikning davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi. Mulkn davlat tasarrufidan chiqarish va xususiyashtirishning mohiyati, yo'llari va bosqichlari.</p> <p>6-mavzu. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni dasturlash, prognozlash va rejalashtirish. Iqtisodiyotni prognozlashning mohiyati va zaruriyati. Real sektorda prognozlashning turlari va asosiy usullari. Real sektor iqtisodiy siyosatini asoslashda tashqi sharoitlarning o'rni. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish dasturlarining o'rni.</p> <p>7-mavzu. Iqtisodiyotda monopoliyaga qarshi siyosat va raqobatni rivojlantirish. Real sektor iqtisodiyoti raqobatbardoshligining mohiyati. Iqtisodiyot</p>
--

raqobatbardoshligini ifodalovchi ko'rsatkichlar. Rivojlangan mamlakatlarda antimonopol siyosatning amalga oshirilishi. O'zbekistonda davlatning raqobat siyosati.

8-mavzu. Bozor iqtisodiyotida narxning pegulyatorlik vazifasi va davlatning narx hamda inflyatsiyaga qarshi siyosati.

Narx to'g'risida nazariyalar. Inflyatsiyaning iqtisodiy o'sishga ta'siri to'g'risidagi nazariy qarashlar.

9-mavzu. Real sektorni davlat tomonidan tartibga solishning byudjet-soliq siyosati vositalari.

Real sektorni DTTsning byudjet-soliq siyosatining iqtisodiy mazmuniga bo'lgan ilmiy qarashlar evolyutsiyasi. Real sektor iqtisodiyotiga ta'sir etuvchi moliyaviy vosita va dastaklarning roli. Real sektorni iqtisodiyoti mutanosibligini ta'minlashda byudjet sarflarining ta'siri.

10-mavzu. Real sektorni davlat tomonidan tartibga solishning byudjet-soliq siyosati vositalari.

Real sektor iqtisodiyotini barqaror rivojlantirishda soliq yukini kamaytirishga yo'naltirilgan mexanizmi.

11-mavzu. Real sektorni tartibga solishda davlatning pul-kredit siyosati vositalari.

Pul-kredit siyosatining mohiyati va uning real sektorni tartibga solishda tutgan o'rni. Pulga talab va pul taklifining mutanosibligi. Pul emissiyasi va uni nazorat qilish. Real sektorni tartibga solishda pul-kreditning zamonaviy vositalaridan foydalanish.

12-mavzu. Jamiyatning ijtimoiy sohasi va davlatning ijtimoiy siyosati.

Ijtimoiy sohaning mohiyati va tarkibiy tuzilish. Ijtimoiy yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotining paydo bo'lishi. Davlat ijtimoiy siyosatining asosiy yo'nalishlari.

13-mavzu. Davlatning iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash vazifalari. Iqtisodiy xavfsizlikning mohiyati va zaruriyati. Iqtisodiy xavfsizlik ko'rsatkichlari. Iqtisodiy xavfsizlikka ichki va tashqi tahdidlar.

14-mavzu. Davlatning tarkibiy-investitsiyaviy siyosati.

Davlat tarkibiy siyosatining mohiyati va zaruriyati. Milliy iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirishda investitsiyalarni jalb qilishning ahamiyati. Real sektor iqtisodiyoti tarmoqlariga investitsiyalarni jalb qilishning me'yoriy huquqiy asoslarining yaratilishi.

15-mavzu. Agrar sohani davlat tomonidan tartibga solish va qo'llab-quvvatlash.

Agrar sohada ishlab chiqarishni diversifikatsiyalashning zamonaviy xususiyatlari. Davlat tomonidan agrosanoat majmuasini tartibga solish. Agar

sohani davlat tomonidan tartibga solishning xorij tajribasi.

16-mavzu. O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining davlat tomonidan tartibga solinishi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning kontseptual asoslari.

17-mavzu. O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining davlat tomonidan tartibga solinishi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash bosqichlari. O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni davlat tomonidan tartibga solish yo'llari.

18-mavzu. O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining davlat tomonidan tartibga solinishi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashda jahon amaliyoti tajribalari. O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni xorij tajribasini qo'llash.

19-mavzu. Davlatning mintaqaviy siyosati va hududlarni rivojlantirish istiqbollari.

Mintaqaviy siyosatning mohiyati va maqsadlari. Yalpi hududiy mahsulot va uning o'ziga xos jihatlari. Iqtisodiy o'sishda davlat hududiy dasturlarining o'rni.

20-mavzu. Davlatning tabiiy resurslaridan foydalanish jarayonlarini tartibga solish va ekologiya sohasidagi siyosati.

Tabiiy resurslardan oqilona foydalanishning nazariya asoslari. Davlatning ekologiya siyosati va uning asosiy yo'nalishlari. O'zbekistonda tabiatdan foydalanish va atrof-muhitni himoya qilishning o'ziga xos xususiyatlari.

21-mavzu. O'zbekistonda tashqi iqtisodiy faoliyatning davlat tomonidan tartibga solish.

Tashqi iqtisodiy faoliyatning mohiyati va turlari. Tashqi iqtisodiy faoliyatni davlat tomonidan tartibga solish usullari.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Bozor iqtisodiyoti sharoitida davlatning funktsiyalari va iqtisodiy siyosatining maqsadlari.
2. Real sektorni davlat tomonidan tartibga solish to'g'risidagi nazariy qarashlar va uning evolyutsiyasi.
3. Real sektorni davlat tomonidan tartibga solish to'g'risidagi nazariy qarashlar va uning evolyutsiyasi.
4. Iqtisodiy islohotlar va real sektorni davlat tomonidan tartibga solish mexanizmining shakllanishi.

5. O'zbekistonda davlat mulkini xususiy-lashtirish va boshqarish – iqtisodiyotni tartibga solish vositasi.
6. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni dasturlash, prognozlash va rejalashtirish.
7. Iqtisodiyotda monopoliyaga qarshi siyosat va raqobatni rivojlantirish.
8. Bozor iqtisodiyotida narxning pegulyatorlik vazifasi va davlatning narx hamda inflyatsiyaga qarshi siyosati.
9. Real sektorni davlat tomonidan tartibga solishning byudjet-soliq siyosati vositalari.
10. Real sektorni davlat tomonidan tartibga solishning byudjet-soliq siyosati vositalari.
11. Real sektorni tartibga solishda davlatning pul-kredit siyosati vositalari.
12. Real sektorni tartibga solishda davlatning pul-kredit siyosati vositalari.
13. Jamiyatning ijtimoiy sohasi va davlatning ijtimoiy siyosati.
14. Davlatning iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash vazifalari.
15. Davlatning tarkibiy-investitsiyaviy siyosati.
16. Agrar sohani davlat tomonidan tartibga solish va qo'llab-quvvatlash.
17. O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining davlat tomonidan tartibga solinishi.
18. O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining davlat tomonidan tartibga solinishi.
19. O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining davlat tomonidan tartibga solinishi.
20. Davlatning mintaqaviy siyosati va hududlarni rivojlantirish istiqbollari.
21. Davlatning tabiiy resurslaridan foydalanish jarayonlarini tartibga solish va ekologiya sohasidagi siyosati.
22. O'zbekistonda tashqi iqtisodiy faoliyatning davlat tomonidan tartibga solish.
23. O'zbekistonda tashqi iqtisodiy faoliyatning davlat tomonidan tartibga solish.
Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar ko'llanilishi maqsadga muvofiq.
IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar
Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:
1. Bozor iqtisodiyoti sharoitida davlatning funktsiyalari va iqtisodiy siyosatining maqsadlari.
2. Real sektorni davlat tomonidan tartibga solish to'g'risidagi nazariy qarashlar va uning evolyutsiyasi.
3. Iqtisodiy islohotlar va real sektorni davlat tomonidan tartibga solish mexanizmining shakllanishi.
4. Iqtisodiyotda monopoliyaga qarshi siyosat va raqobatni rivojlantirish.
5. Bozor iqtisodiyotida narxning pegulyatorlik vazifasi va davlatning narx hamda inflyatsiyaga qarshi siyosati.

6. Real sektorni davlat tomonidan tartibga solishning byudjet-soliq siyosati vositalari.
7. Davlatning iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash vazifalari.
Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan loyiha ishi, esse, tezis yoki ilmiy maqola yozish, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.
3. V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: ✓ real sektorni davlat tomonidan tartibga solishning umumiy asoslari, bosqichlari, o'zgarish sabablari va oqibatlari; hozirgi zamonda real sektordagi iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlari; iqtisodiy qonunlar, kategoriyalar va modellar to'g'risida tasavvur va bilimga ega bo'lishi ; ✓ real sektor iqtisodiyoti va uni davlat tomonidan tartibga solish asoslarini; milliy iqtisodiyotning amal qilishi va rivojlanishi qonuniyatlarini; makroiqtisodiy darajadagi vaziyatlarni; real sektor iqtisodiyotidagi jarayonlarning amal qilish ko'nikmalariga ega bo'lishi ; ✓ real sektorda iqtisodiy hodisa va jarayonlarni tahlil qilish usullarini bilgan holda samarali qo'llash; iqtisodiy qonunlarni, ilmiy tushunchalarning (kategoriyalarning) amal qilish xususiyatlarini, mexanizmlarini bilgan holda iqtisodiy muammolar bo'yicha echimlar qabul qilish malakasiga ega bo'lishi kerak .
4. VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish; • esse, tezis va maqola yozish; • vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) echish; • jarayonli – yo'naltirilgan ta'lim; • muhokamalarda ishtirok etish; • kichik guruhlarda ishlash; • loyiha ishi bajarish; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni echish; • so'rov o'tkazish.
5. VII. Kreditlarni olish uchun talabalar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, taxlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ish topshirish.
6. Asosiy adabiyotlar 1. Xajiyev B.D., Abdullayev S.O., Mambetjanov Q.Q. O'zbekistonning

<p>ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish strategiyasi. Darslik. – T.: “Zebo yulduzlari MCHJ”, 2018. - 417 bet.</p> <p>2. Abulqosimov H.P., Xamrayev O.Ya. Iqtisodiyotni davlat tomonidan taribga solish. “Iqtisod-Moliya”. O’quv qo’llanma.</p> <p>3. Isakov M.Yu. Korxonalar iqtisodiyoti. Darslik. - Namangan, 2023 y. -349 bet.</p> <p>4. Xajiyev B.D., Axmedov D.Q., Zaxidov G.E., Mambetjanov Q.Q. Iqtisodiy rivojlanish nazariyalari. Darslik. – T.: “Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi”, 2018. - 428 bet.</p> <p style="text-align: center;">Qo’shimcha adabiyotlar</p> <p>1. Barbara M. Fraumeni. Measuring economic growth and productivity. Beijing, China. 2020.</p> <p>2. Xotamov I., Madraximova G. “Real sektor korxonalarida ishlab chiqarishni tashkil etish”. O’quv qo’llanma. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019. yil. - 201 bet.</p> <p>3. Istvan Konya. Economic growth in small open economies. Budapest, Hungary. 2018.</p> <p>4. Jérémie Cohen-Settonthomas Helblingadam S.Posen Changyong Rheeditor Speterson. Sustaining economic growth in Asia. Fund Washington, 2018.</p> <p>5. Столяров И.И. Государственное регулирование рыночной экономике: Учеб. пособие. М.: Дело, 2001. – 280 с.</p> <p style="text-align: center;">Axborot manbaalari</p> <p>1. www.gov.uz – O’zbekiston Respublikasi hukumat portali.</p> <p>2. www.lex.uz – O’zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi.</p> <p>3. www.mineconomy.uz (O’zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot vazirligi)</p> <p>4. www.mehnat.uz (O’zbekiston Respublikasi Mehnat va aholini ijtimoiy muhofaza qilish vazirligi)</p> <p>5. www.mf.uz (O’zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi)</p> <p>6. www.stat.uz (O’zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo’mitasi)</p> <p>7. www.ima.uz (O’zbekiston Respublikasi Intellektual mulk agentligi)</p> <p>8. www.academy.uz (Fanlar akademiyasi)</p>	<p>7. Namangan muhandislik – qurilish instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.</p> <p>8. Fan/modul’ uchun ma’sullar: E.Jurayev – NamMQI “Iqtisodiyot” kafedrasida katta o’qituvchisi, i.f.f.d. PhD. Sh.Ibrogimov – NamMQI “Iqtisodiyot” kafedrasida katta o’qituvchisi, i.f.f.d. PhD.</p>
--	--

<p>9. Taqrizchilar: I.Sirojiddinov – NamMQI “Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrasida professori, i.f.n. Sh. Muxitdinov – NamMTI “Iqtisodiyot” kafedrasida professori, i.f.d., DSc.</p>
